

ΜΝΗΜΗ ΑΓΙΟΥ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ

Απομαγνητοφωνημένη ομιλία μακαριστού γέροντος Αθανασίου Μυτιληναίου

με θέμα:

ΑΠΟ ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ

[εκφωνήθηκε Καθάρά Δευτέρα εσπέρας στις 22-2-1999]

Σήμερα, αγαπητοί μου, η Εκκλησία μας τιμά την μνήμην του αποστολικού Πατρός και ιερομάρτυρος αγίου Πολυκάρπου. Ο Άγιος Πολύκαρπος εγεννήθη κατά το τρίτον τέταρτον του πρώτου αιώνας. Στη Σμύρνη· την ελληνικοτάτη Σμύρνη. Εχειροτονήθη επίσκοπος από τον άγιον Ευαγγελιστήν Ιωάννην. Γι' αυτό και λέγεται «αποστολικός πατήρ». Όχι απόστολος· αποστολικός πατήρ. Αγwνίστηκε πολύ κατά των αιρέσεων και μάλιστα κατά των Γνωστικών. Οι Γνωστικοί, ή καλύτερα, οι σημερινοί Μασόνοι, έχουν πάτρωνές τους τους Γνωστικούς· γιατί στο βάθος ο μασονισμός είναι αναβίωσις του Γνωστικισμού. Αντιλαμβάνεσθε λοιπόν.

Τελικά, ο άγιος πατήρ εμαρτύρησε στην Σμύρνη, επί ανθυπάτου Ασίας, Στατίου Κοδράτου και αυτοκράτορος Αντωνίου Πίου κατά το 156 μετά Χριστόν πάντοτε, βέβαια, στις 23 Φεβρουαρίου. Σώζεται μία του επιστολή προς Φιλιππησίους. Εγράφη και το μαρτυρολόγιό του, που είναι το πρώτο εις το είδος του. Μέσα σ' αυτό βλέπει κανείς το πνευματικό ύψος του ανδρός. Εγράφη ακόμη και μία επιστολή προς αυτόν, τον άγιον Πολύκαρπον, από τον άγιον Ιγνάτιον, επίσκοπον Αντιοχείας· όταν εκείνος επήγαινε δέσμιος εις την Ρώμην για να δικαστεί και τελικά να μαρτυρήσει. Η επιστολή αυτή του αγίου Ιγνατίου προς τον άγιον Πολύκαρπον είναι γεμάτη από εγκωμιασμόν απόλυτα δίκαιον προς το πρόσωπον του αγίου Πολυκάρπου, αλλά και γεμάτη από παραινέσεις. Στην επιστολή του ο άγιος Ιγνάτιος προς τον άγιον Πολύκαρπον, να πώς τον προσφωνεί. Σε απόδοση: *«Εγώ ο Ιγνάτιος, επίσκοπος της Αντιοχείας, και μάρτυρας του Ιησού Χριστού, προς τον Πολύκαρπον, τον επίσκοπον της Εκκλησίας των Σμυρναίων, ο οποίος επισκοπείται μάλλον -γιατί είπε: "είναι επίσκοπος"- επισκοπείται μάλλον από τον Θεό Πατέρα και τον Ιησούν Χριστόν. Του εύχομαι να είναι η χαρά του πολύ μεγάλη».*

Μένω σε ένα κεντρικό σημείο, που είπε ότι μάλλον επισκοπείται από τον Θεόν, παρά ο ίδιος επισκοπεί την πόλη, των Σμυρναίων. Είναι πολύ ωραίος χαρακτηρισμός και πολύ μεγάλος χαρακτηρισμός. Στάθηκε, αγαπητοί μου, ο άγιος Πολύκαρπος σπουδαίος

ανήρ ως επίσκοπος Σμύρνης. Και τούτο γίνεται φανερό από το μαρτύριό του. Το μαρτυρολόγιο δε αυτό που εγράφη, όπως σας είπα προηγουμένως, είναι φιλολογικώς το πρώτο στην εκκλησιαστική μας ιστορία. Και γράφει πολλά και ωραία. Παρότι τελειώνει από εκείνον που το έγραψε ότι *«Βέβαια, θα μπορούσαμε πιο λεπτομερώς να σας αναφέρουμε το μαρτυρολόγιό του, αλλά επιφυλασσόμεθα για άλλη φορά»*, είπε ο συγγραφέας το μαρτυρολόγιον. Δηλαδή, απλώς αδρές γραμμές αναφέρει. Παρά ταύτα, είναι ικανόν να βγάλουμε συμπεράσματα του ποιος ήταν ο άγιος Πολύκαρπος ως επίσκοπος Σμύρνης.

Στη Σμύρνη είχε ξεσπάσει διωγμός. Ο άγιος Πολύκαρπος, όμως, δεν ήθελε να φύγει από την πόλη. Στο τέλος επείσθη από τους πιστούς, που κατέφυγε σε έναν μικρόν μικρόν αγρόν, που ήταν εκεί και ένα μικρό σπιτάκι, ένας οικίσκος. Εκεί έμεινε με μερικούς άλλους. Βέβαια, παραλείπω γιατί αν έπρεπε να σας διαβάσω ολόκληρο το μαρτυρολόγιο, θα θέλαμε πολλήν ώραν. Τελικά συνελήφθη. Όσο έμενε εκεί, εις τον οικίσκον αυτόν, **διαρκώς προσήχето**. Για φίλους, για τις εκκλησίες της οικουμένης, όσοι ποτέ έγιναν γνωστοί ή στάθηκαν άγνωστοι εις αυτόν. Προσήχето· διαρκώς προσήχето. Καθώς, όμως, προσευχόταν, τρεις μέρες πριν συλληφθεί, είδε σε οπτασία το προσκέφαλό του να παίρνει φωτιά. Και τότε εστράφη στους παρευρισκομένους εκεί που ήταν μαζί του και τους είπε: *«Πρέπει να καώ ζωντανός»*.

Κάποιοι, όμως, τον πρόδωσαν. Εδώ υπάρχει μια μικρή διαδικασία, την παραβλέπω. Την παραλείπω. Και τότε ο μακάριος Πολύκαρπος συνελήφθη. Ζήτησε μάλιστα από τους στρατιώτες που πήγαν να τον συλλάβουν, να τον αφήσουν για λίγο να προσευχηθεί. Έδωσε εντολή στους δικούς του να τους περιποιηθούν τους στρατιώτες, να τους δώσουν να φάγουν και να πιούνε και κρασί. Εκείνος ανέβηκε πάνω εις το υπερώνον, στο δεύτερο πάτωμα αυτού του οικίσκου και παρεδόθη εις την προσευχήν. Επί δίωρον προσήχето. Και προσήχето, σας είπα, για όλους όσους μέχρι τότε είχε γνωρίσει. Ήξερε ότι φεύγει από την παρούσα ζωήν και σαν επίσκοπος όφειλε να προσευχηθεί και να προσεύχεται για το ποίμνιό του.

Τέλος, τον οδήγησαν στο στάδιο, που εκεί, στη Σμύρνη, πλήθος κόσμου έκανε ασυνήθιστο θόρυβο. Διότι όλοι περίμεναν -διεδόθη αυτό- ότι θα συνελαμβάνετο και

επερίμεναν τι θα απογίνει. Ζητούσαν με αλαλαγμόν το μαρτύριο του Πολυκάρπου... Βέβαια, όλοι αυτοί, ως θεαταί μέσα εις το στάδιον, ήσαν εθνικοί, ήσαν ειδωλολάτραι. Ήσαν και Ιουδαίοι... Θα το ξαναδούμε λίγο πιο κάτω.

Εισερχόμενος στο στάδιον, ακούστηκε μια δυνατή φωνή που όλοι την άκουσαν, αλλά δεν είδαν ποιος φώναζε. Ήταν η φωνή αυτή, αγαπητοί μου, από τον ουρανό. Και η φωνή είπε -σας τη λέγω στο κείμενο: «*Ίσχυε, Πολύκαρπε, καὶ ἀνδρίζου*». Δηλαδή, «*Πολύκαρπε, γίνου δυνατός και γενναίος*». Είναι η ίδια η φράσις -η ίδια!- με τις ίδιες λέξεις, που άκουσε ο Ιησούς του Ναυή όταν έβλεπε τι δύσκολο ρόλο είχε να παίξει. Τι δύσκολη θέση είχε. Ότι έπρεπε να οδηγήσει τον λαό του Θεού εις την Γη της Επαγγελίας. Και εφοβείτο. Και τότε -είναι εις το πρώτο-δεύτερο κεφάλαιο του βιβλίου «*Ίησοῦς τοῦ Ναυῆ*» στην Παλαιά Διαθήκη- ίδιες λέξεις, εκεί άκουσε την φωνήν: «*Ίσχυε,, Ίησοῦ - δηλαδή, Ιησούς του Ναυή- καὶ ἀνδρίζου*».

Και ο ανθύπατος έλεγε, ανοίγοντας διάλογο πλέον με τον άγιον Πολύκαρπον μέσα εις το στάδιον, που ήταν ένας διάλογος και ταυτόχρονα ήτανε και ένα είδος ανακρίσεως. Με γεμάτο πάντοτε το στάδιο- σας το ξαναλέγω. «*Σεβάσου την ηλικία σου*», δηλαδή να σεβαστεί την ηλικία του, διότι ήτο άνω των 100 ετών. Και προσέθεσε ο ίδιος, ο ανθύπατος: «*Ορκίσου*», λέγει, «*στην τύχη του Καίσαρος. Μετανόησε. Πες: "Θάνατο στους αθέους"*. *Να μετανοήσεις γι' αυτό που είσαι. Και πες -δια τους Χριστιανούς -τους οποίους αποκαλεί «αθέους»· αφού δεν πίστευαν εις το δωδεκάθεον του Ολύμπου, ή δεν έδιναν, θα λέγαμε, την υποταγή τους εις τον Καίσαρα· ήτανε μία μέθοδος για να κρατούν κοντά, σφικτά το απέραντον ρωμαϊκόν κράτος -εισηγηταί ήσαν οι Βαβυλώνιοι, πρέπει να σας το πω αυτό- να δέχονται την θεοποίηση του αυτοκράτορος, για να είναι κάτω όλοι από την υπακοή του πειθαρχημένοι. Να μη γίνουν ποτέ επαναστάσεις κ.τ.λ. Και συνεπώς, εάν ποτέ έκανε κανείς μίαν παράβασιν, δηλαδή δεν θυσίαζε εις τον αυτοκράτορα, εις την τύχην του αυτοκράτορος, τότε, αυτό που έκανε, το «έγκλημά» του -έγκλημα!- ήταν «έγκλημα καθοσιώσεως» και ετιμωρείτο δια θανάτου. Όλα αυτά σας ξαναλέγω τώρα εμείς, με το μάτι το μακρινό που μιλάμε για δημοκρατίες κ.λπ. κ.λπ. δεν ήταν παρά μία*

προσπάθεια, θα επαναλάβω, συνοχής όλων των λαών που ήταν κάτω από την κυριαρχία, ή της Βαβυλώνας παλιότερα, ή της Ρώμης τώρα.

Και αποκαλεί τους Χριστιανούς «*αθέους*». Αλλά ο Πολύκαρπος κοίταξε ένα γύρο τους εθνικούς –«εθνικός» θα πει ειδωλολάτρης-, που ήσαν στις κερκίδες του σταδίου, κοίταξε στον ουρανό και με μία κίνηση του χεριού του είπε: «*Θάνατος στους αθέους*». Δηλαδή: «*Είπες συ, ανθύπατε, εγώ να πω "θάνατος στους αθέους", εγώ, ο επίσκοπος των Χριστιανών, να πω εις τους Χριστιανούς μας, θάνατος. -«Αἶρε τοὺς ἄθεους» είναι επί λέξει το κείμενον. Δηλαδή, «πάρ' τους από την μέση· σήκωσέ τους· εξαφάνισέ τους»· εσύ είπες να το πω αυτό για τους Χριστιανούς. Κι εγώ σου λέγω ότι αυτό το λέω δι' όλους τους αθέους, που είναι τώρα καθισμένοι επάνω εις τις κερκίδες*».

Κι όταν ο ανθύπατος ζήτησε, αγαπητοί μου, από τον Πολύκαρπον να βλασφημήσει τον Χριστόν, εκείνος απήντησε: «*86 χρόνια Τον υπηρετώ και σε τίποτα δεν με ηδίκησε καθόλου. Πώς μπορώ να αδικήσω τον βασιλιά μου που με έσωσε;*». Όμως, ο ανθύπατος επέμενε. Και του απαντάει ο Πολύκαρπος. Ασκούσε βίαν εις τον Πολύκαρπον· διότι αλλιώς, θα λέγαμε, ήταν και ένα θέμα τιμής των όπλων: «*Σε συλλάβαμε. Εσύ τώρα ένας μόνος επιμένεις και θα φανείς μπροστά σε τόσον κόσμο ότι τελικά είσαι νικητής κι εμείς νικημένοι;*». Επέμενε, λοιπόν, ο ανθύπατος. Και απαντάει ο Πολύκαρπος: «*Φαίνεται ότι αγνοείς ποιος είμαι. Άκουσε λοιπόν: Είμαι Χριστιανός*». Τι ωραίο αυτό... Ξέρετε ότι αυτό τα λέει όλα.

Παρατηρούμε στα μαρτυρολόγια όλων των αγίων που οδηγήθηκαν βέβαια μπροστά σε βασιλείς και ηγεμόνες κ.τ.λ. όταν ερωτούσε ο δικαστής -γιατί ο ανθύπατος έκανε χρέη δικαστού· ή ο βασιλιάς ή όποιος ήτανε - «*Πώς σε λένε;*». Δεν έλεγε πώς τον λένε. Απαντούσε: «*Είμαι Χριστιανός*». -«*Πού μένεις;*». -«*Είμαι Χριστιανός*». -«*Ποιοι είναι οι συνένοχοί σου;*». -«*Είμαι Χριστιανός*». Περιορίζοντο δε οι αρχαίοι μάρτυρες σε αυτήν την φρασούλα: «*Είμαι Χριστιανός*». Τίποτα άλλο. Τίποτα στοιχεία άλλα: «*Είμαι Χριστιανός*».Κι έτσι τώρα εδώ ο άγιος Πολύκαρπος να λέγει: «*Φαίνεται πως δεν το 'μαθες. Φαίνεται πως δεν το ξέρεις: Είμαι Χριστιανός!*».

Και συνεχίζει: *«Κι αν θέλεις»*, λέει στον ανθύπατο, *«να ακούσεις το χριστιανικό κήρυγμα, δώσ' μου καιρό και άκουσέ το. Να σου πω ποιος είναι ο Χριστιανισμός»*. Και ο ανθύπατος απαντάει: *«Πείσε το πλήθος!»*. Δηλαδή, *«να στραφείς προς το πλήθος, να μιλήσεις»*. Κι ο άγιος Πολύκαρπος: *«Εσένα σου έδωσα τον λόγο και όχι στο πλήθος. Εσύ θα με ακούσεις! Όχι το πλήθος»*. Και ο ανθύπατος αρχίζει τώρα την απειλή -πώς άρχισε πρώτα: *«Σεβάσου»*, λέει, *«τα πολλά σου χρόνια, σεβάσου τα. Το βαθύ σου γήρας(σας είπα, είχε περάσει τα εκατό χρόνια)»*. Είναι μέθοδος των ανθρώπων που διώκουν τους πιστούς, πρώτα να καλοπιάνουν και μετά να απειλούν. *«Έχω θηρία»*, λέγει ο ανθύπατος, *«και θα σε ρίξω σε αυτά, αν δεν μετανοήσεις!»*. Και ο Πολύκαρπος: *«Κάλεσέ τα»*. Αντιγράφω τον διάλογο από το μαρτυρολόγιό του, δεν προσθέτω τίποτα. Μάλλον έχω αφαιρέσει κάποια γιατί θα αργούσαμε,σας είπα, πολύ. *«Κάλεσέ τα, τα θηρία. Εμείς μένομε αμετακίνητοι στην πίστη μας»*. Και απαντάει ο ανθύπατος: *«Θα σε κάνω να σε φάει η φωτιά, εφόσον περιφρονείς τα θηρία, αν δεν μετανοήσεις!»*. Κι ο άγιος Πολύκαρπος: *«Με απειλείς με φωτιά; Μάλιστα. Φαίνεται ότι αγνοείς το αιώνιον πυρ της κολάσεως, που είναι για τους ασεβείς. Αλλά και για κείνους που πρόδωσαν την χριστιανική τους ιδιότητα. Τι δηλαδή; Να γλυτώσω από τη φωτιά που θες εσύ να με κάψεις και εγώ να πάω στο αιώνιον πυρ ως προδότης του Χριστού; Ωστόσο, μην αργοπορείς. Κάνε αυτό που είπες»*.

Και ο ανθύπατος έστειλε τον κήρυκά του να διαλαλήσει μέσα εις το στάδιον ότι ο Πολύκαρπος ομολόγησε ότι είναι Χριστιανός. Το συμπέρασμα και η απόφασις: *«Άρα λοιπόν πρέπει να θανατωθεί»*. Διότι όπως σας είπα προηγουμένως, έπεσε στο έγκλημα της καθοσιώσεως, δηλαδή *«εδώ, πλέον, στρέφεται εναντίον του αυτοκράτορος»*. Και το πλήθος των εθνικών και των Ιουδαίων μέσα εις το στάδιον φώναζε: *«Αυτός είναι ο διδάσκαλος της Ασίας. Ρίψε τον στα λεοντάρια!»*, εφώναζε, *«Ρίψε τον στα λεοντάρια!»*. Όμως τα λεοντάρια είχανε προ ολίγου φάει, ήταν φαγωμένα και δεν θα ορμούσαν, βέβαια, να τον κατασπαράξουν τον άγιον Πολύκαρπον. Και τότε το πλήθος φώναζε: *«Ρίξε τον στη φωτιά!»*- για να πραγματοποιηθεί εκείνο το όραμα, εκείνη η οπτασία που είδε, ότι θα τελείωνε την ζωή του με την φωτιά· ότι θα εκαίετο, δηλαδή, ζωντανός.

Με μεγάλη ταχύτητα, αγαπητοί μου, μάζεψαν ξύλα για τη φωτιά που θα 'βαζαν, στην οποία - από κάτι λουτρά από δω κι από κει- μάζεψαν φρύγανα, ξύλα, ό,τι μπορούσαν, γρήγορα, γρήγορα. Και σημειώνει εκεί ο συγγραφέας του μαρτυρολογίου του ότι στη συλλογή των ξύλων πρωτοστατούσαν οι Ιουδαίοι... Για να ξέρετε ποιοι είναι οι Ιουδαίοι... Μέχρι σήμερα, 2000 χρόνια, όταν ειπώθηκε δια στόματος ενός συγχρόνου Εβραίου Αμερικανού, Εβραίου, που είπε: *«Μάθετέ το, εχθροί μας δεν είναι εδώ οι γύρω μας· εχθροί μας είναι οι Έλληνες με τον Χριστιανισμό τους»*. Ξέρετε ποιος το είπε. Ας μην αναφέρω το όνομά του. *«Οι Έλληνες είναι οι εχθροί μας!»*. Δεν είναι η ομολογία του αυτή σαν να εμάζεψε φρύγανα αυτός ο σύγχρονος πολιτικός -ζει! Είναι στην Αμερική!- εναντίον της Ελλάδος και του Χριστιανισμού, της Ορθοδοξίας:

Και τώρα ο άγιος Πολύκαρπος είναι έτοιμος, αγαπητοί μου, να καεί. Έκανε μια πολύ δυνατή προσευχή. Βέβαια την έχω εδώ κοντά μου, αλλά ο χρόνος πέρασε, να μην σας την διαβάσω, πολύ δυνατή προσευχή και όταν την τελείωσε είπε το *«Αμήν»*. Έτσι σημειώνει εκεί ο ιστοριογράφος του. Είπε το *«ἀμήν»*. Και τότε, όταν οι δήμιοι έβαλαν την φωτιά, συνέβη ένα θαυμαστό φαινόμενον: Η φωτιά έκανε ένα είδος καμάρας, απ' όλες τις μεριές, ενώ τον έβαλαν στη μέση με τη φωτιά, η φωτιά απέκλινε, έκανε ένα είδος καμάρας, χωρίς να εγγίσει το σώμα του αγίου Πολυκάρπου. Ταυτόχρονα απλώθηκε μία ευωδία, σημειώνει ο συγγραφέας, *«σαν λιβάνι»*, λέει, *«σαν κάτι που όπως καίνε αρωματικές ουσίες, απλώθηκε αυτή η μυρωδιά»*.

Βλέποντας οι βασανισταί του ότι η φωτιά δεν τον άγγιξε, τότε διέταξαν έναν «κομφέκτορα»· "confector" είναι αυτός που ασχολείται -είναι λατινική λέξις- είναι αυτός που ασχολείται με τα θηρία για την διατροφή τους κ.λπ. Ένα είδος, θα λέγαμε, θηριοτρόφου. Τον διέταξαν να πλησιάσει τον άγιον Πολύκαρπον, ενώ ήταν εις το κέντρον της φωτιάς και να του μπήξει ένα μικρό ξίφος· δηλαδή να τον σκοτώσει. Κι όταν έγινε αυτό, τότε άλλο θαύμα! Γέρος άνθρωπος ήταν. Ξεχύθηκε τόσο αίμα, από την πληγή του, που έσβησε την φωτιά, ώστε όλοι να θαυμάσουν. *«Πώς κι έγινε αυτό;»*. Στην αρχή η φωτιά δεν τον έκαιγε, τώρα σβήνει η φωτιά με το αίμα του, δεύτερο θαύμα...

Αλλά ο αντίζηλος διάβολος δεν μπορούσε να αντέξει την νίκη και τον στέφανο του μάρτυρος, γι' αυτό παρεκίνησε -ποιους άλλους; Τους Ιουδαίους- να ισχυρίζονται ότι οι Χριστιανοί θα άφηναν τον Εσταυρωμένον Ιησούν και θα ελάτρευαν και θα προσκυνούσαν τα λείψανα του Πολυκάρπου... Ακούστε θέση... Ώστε μάλιστα, αναγκάζεται ο ιερός συγγραφέας του μαρτυρολογίου να πει: «Να αφήσουμε τον Κύριόν μας Ιησούν Χριστόν;». Εκεί βρίσκουμε και την εξής θέση, πολύ σπουδαία, ότι τιμούμε τους μάρτυρες, δεν τους Θεοποιούμε, τους τιμούμε,. Είναι μια πολύ πολύ δυνατή θέσις αυτή και σπουδαία.

Ωστόσο οι Ιουδαίοι ζήτησαν να καούν τα λείψανα του αγίου. Γιατί ήλπιζαν οι Χριστιανοί να πάρουν το σώμα του. Τώρα οι Ιουδαίοι διαβάλλουν τα πράγματα και λένουν να καεί, για να μην πάρουν τα λείψανα του αγίου, το σώμα του. Και έκρυσαν το σώμα του αγίου Πολυκάρπου, αγαπητοί μου, όσοι ήσαν εκεί στο μαρτύριό του.

Αυτή ήταν η βιωτή και το μαρτύριον του μακαρίου Πολυκάρπου. Κι όπως σημειώνει ο συγγραφέας το μαρτυρολόγιό του, «τότε», λέγει, «οι Χριστιανοί περισυνέλεξαν ό,τι είχε απομείνει από την φωτιά». Δηλαδή την φωτιά που τον έκαψαν πλέον, νεκρόν, τον έκαψαν και ετοποθέτησαν ό,τι έμεινε σε μία λειψανοθήκη, θεωρώντας τα αυτά που έβαλαν μέσα εις την λειψανοθήκη, πιο πολύτιμα και από τις πιο πολύτιμες πέτρες και από το πιο πολύτιμο χρυσάφι. Έτσι γράφει μέσα. Και συνεχίζει ο ιερός συγγραφέας ότι το μαρτυρολόγιό του θα παρακινήσει και άλλους εις το μέλλον να δείξουν ανδρείαν.

Μέσα στην Ιστορία, θα έλεγα, αφού περισώθη το μαρτυρολόγιό του, για να το διαβάζουν σε κάθε εποχή εκείνοι που το διαβάζουν και το ακούν, για να κινούνται να μιμηθούν το μαρτύριο του αγίου Πολυκάρπου, την ανδρεία του, το θάρρος του, την ομολογία του· κι έτσι κι αυτοί με τη σειρά τους να δείξουν ανδρεία και να μαρτυρήσουν υπέρ του ονόματος Ιησού Χριστού.

Αυτά μας γράφει στο μαρτυρολόγιο, αγαπητοί μου, του αγίου Πολυκάρπου ο ιερός αυτός συγγραφέας και αυτός ήταν ο άγιος Πολύκαρπος, που να έχουμε πάντοτε την ευλογία του και προπαντός εκείνοι που φέρουν το όνομα του αγίου Πολυκάρπου να έχουν κι εκείνοι πάντοτε τη δική του ευλογία, αμήν.

ΠΡΟΣ ΔΟΞΑΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΤΡΙΑΔΙΚΟΥ ΘΕΟΥ

**και με απροσμέτρητη ευγνωμοσύνη στον πνευματικό μας καθοδηγητή
μακαριστό γέροντα Αθανάσιο Μυτιληναίο,**

απομαγνητοφώνηση και ηλεκτρονική επιμέλεια κειμένου:

Ελένη Λιναρδάκη, φιλόλογος

ΠΗΓΗ:

https://www.arnion.gr/mp3/omilies/p_athanasios/kauara_deytera/kauara_deytera_035.mp3